# YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

20 päivänä marraskuuta 2002 *

Asiassa T-251/00,

**Lagardère SCA**, kotipaikka Pariisi (Ranska), edustajanaan asianajaja A. Winckler, prosessiosoite Luxemburgissa,

**Canal+ SA**, kotipaikka Pariisi, edustajinaan asianajajat J.-P. de La Laurencie ja P.-M. Louis, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

vastaan

**Euroopan yhteisöjen komissio**, asiamiehinään W. Wils ja F. Lelièvre, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 10.7.2000 tehdyn komission päätöksen, jolla muutettiin 22.6.2000 tehtyä

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

komission päätöstä, jossa todettiin yrityskeskittymäjärjestelyt yhteismarkkinoille soveltuviksi ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaisiksi (asiat COMP/JV40 — Canal+/Lagardère ja COMP/JV47 — Canal+/Lagardère/ Liberty Media),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Jaeger sekä tuomarit R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, P. Lindh ja J. Azizi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.7.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

**tuomion**

## Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat

1 Yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (EYVL L 395, s. 1, sellaisena kuin se on oikais-

tuna, EYVL 1990, L 257, s. 13, ja sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä kesäkuuta 1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1310/97, EYVL L 180, s. 1; jäljempänä asetus N:o 4064/89) 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Komissio tutkii ilmoituksen heti sen saatuaan.

— —

b) Jos komissio toteaa, että ilmoitettuun keskittymään tosin sovelletaan tätä asetusta, mutta vakavia epäilyjä ei kuitenkaan ole sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, komissio päättää, että se ei vastusta keskittymää, ja julistaa että keskittymä soveltuu yhteismarkkinoille.

Keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtävän päätöksen on sisällettävä myös ne rajoitukset, jotka suoraan koskevat keskittymän toteuttamista ja ovat toteuttamisen kannalta tarpeellisia.

— — "

2 Yrityskeskittymien valvonnasta annetussa neuvoston asetuksessa N:o 4064/89 säädetyistä ilmoituksista, määräajoista ja kuulemisista 1 päivänä maaliskuuta 1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 447/98 (EYVL L 61, s. 1), joka on annettu erityisesti asetuksen N:o 4064/89 23 artiklan perusteella, 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että yrityskeskittymiä koskevien "ilmoitusten on sisället-

tävä CO-lomakkeessa pyydetyt tiedot ja asiakirjat". CO-lomakkeen malli on asetuksen N:o 447/98 liitteessä. CO-lomakkeen 11.1 kohdassa mainitaan, että "jos keskittymän osapuolet ja/tai muut kyseiset osapuolet — — sopivat välittömästi keskittymän toteuttamiseen liittyvistä ja tarpeellisista liitännäisistä rajoituksista, näitä voidaan arvioida samanaikaisesti kuin itse keskittymää". Tässä yhteydessä keskittymän osapuolia pyydetään "ilmoitta[maan] kukin ilmoituksen yhteydessä esille tuoduissa sopimuksissa suunniteltu liitännäinen rajoitus, jota [ne pyytävät] arvioitavaksi samaan aikaan kuin keskittymää" ja "— — ilmoitta[maan] syyt, joiden johdosta [nämä rajoitukset] liittyvät suoraan keskittymän toteuttamiseen ja ovat tarpeellisia keskittymän [toteuttamiseksi]". *

3 Keskittymiä koskevista liitännäisrajoituksista 14 päivänä elokuuta 1990 annetussa tiedonannossa (EYVL C 203, s. 5; jäljempänä liitännäisrajoituksia koskeva tiedonanto) komissio on antanut viitteitä siitä, miten se tulkitsee asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa olevaa käsitettä suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyvät ja sen toteuttamisen kannalta välttämättömät rajoitukset.

4 Lagardère SCA (jäljempänä Lagardère), Canal+ SA (jäljempänä Canal+) ja Liberty Media Corporation (jäljempänä Liberty) ovat ilmoittaneet kahdesta yrityskeskittymästä 16.5.2000. Näissä keskittymissä oli kyse ensinnäkin siitä, että Lagardère hankki Multithématiques-yrityksestä Canal+:n ja Libertyn kanssa yhteisen määräysvallan ja että perustettiin yhteisyritykset, joissa Lagardèrella ja Multithématiques'lla oli yhtä suuret osuudet, teemakohtaisten kanavien tuottamiseksi yhdessä. Toiseksi kyse oli siitä, että Lagardère hankki Canal+:n kanssa yhteisen määräysvallan CanalSatellitesta ja että perustettiin kaksi Lagardèren ja Canal+:n välistä yhteisyritystä teemakohtaisten kanavien (JV 1) ja interaktiivisten palveluiden (JV 2) tuottamiseksi.

5 Lisäksi keskittymän osapuolet ilmoittivat asetuksen N:o 447/98 3 artiklan 1 kohtaan ja CO-lomakkeen 11.1 kohtaan viitaten useita sopimuslausekkeita, joita niiden mielestä oli pidettävä asetuksen N:o 4064/89 6 artiklassa 1 kohdan

* — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on virheellinen.

b alakohdassa tarkoitettuina suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyvinä ja sen toteuttamisen kannalta välttämättöminä rajoituksina (jäljempänä liitännäisrajoitukset).

6 Komission jäsen Schreyer teki 22.6.2000 käyttäen valtuutusmenettelyä ilmoitettuja keskittymiä koskevan komission päätöksen (jäljempänä 22.6.2000 tehty päätös). Tämä päätös annettiin samana päivänä tiedoksi keskittymän osapuolille. Sen päätösosassa määrätään seuraavaa:

"Edellä esitetyistä syistä komissio on päättänyt olla vastustamatta [ilmoitettuja yrityskeskittymiä] ja todeta niiden olevan yhteismarkkinoiden ja ETA-sopimuksen kanssa yhteensoveltuvia. Tämä päätös on tehty asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla." *

7 Osapuolten kesken on riidatonta, että 22.6.2000 tehty päätös on hyväksytty asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 1 kohdassa, asetuksen N:o 447/98 6 artiklan 4 kohdassa, 7 artiklan 4 ja 8 kohdassa, 8 ja 23 artiklassa tarkoitetun määräajan (jäljempänä asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräaika) viimeisenä päivänä.

8 Mainitun 22.6.2000 tehdyn päätöksen 54—66 perustelukappaleessa komissio ottaa kantaa niihin sopimuslausekkeisiin, jotka osapuolet ovat ilmoittaneet suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyviksi ja sen toteuttamisen kannalta välttämättömiksi rajoituksiksi. Komissio myöntää, että jotkut lausekkeet ovat keskittymän toteuttamiseen nähden liitännäisiä koko ilmoituksessa mainitun ajan (prioriteettilausekkeet teemakohtaisen kanavan tai interaktiivisen televisiopalvelun suunnittelemiseksi ja kehittämiseksi). Toisten lausekkeiden katsotaan olevan liitännäisiä, mutta lyhyemmän aikaa kuin ilmoituksessa mainitaan

* — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

(kilpailukieltolauseke, joka koskee satelliitin avulla tapahtuvaa palvelukokonaisuuden markkinointia, ja lauseke, jolla kielletään kehittämästä samanlaista hanketta). Osapuolten ilmoittamien muiden lausekkeiden katsotaan olevan keskittymään nähden ei-liitännäisiä.

9 Keskittymän osapuolet saivat tietää 7.7.2000 epävirallisesti ja sattumalta, että komissio valmisteli ilmoitettua keskittymää koskevaa uutta päätöstä.

10 Komissio ilmoitti 10.7.2000 keskittymän osapuolille päätöksensä, jolla muutettiin 22.6.2000 tehtyä päätöstä (jäljempänä 10.7.2000 tehty päätös tai riidanalainen päätös). Tämän päätöksen on allekirjoittanut komission jäsen Monti, ja sen johdanto-osassa mainitaan seuraavaa:

"Käsittelyvirheen vuoksi — — 22.6.2000 tehdyn päätöksen allekirjoitettu teksti, joka on annettu teille tiedoksi, on virheellinen. Tämän vuoksi komissio on päättänyt tehdä siihen sen tekstiä koskevia muutoksia." *

11 Riidanalaisessa päätöksessä on ensinnäkin luettelo sanoista, jotka on korvattava 22.6.2000 tehdyn päätöksen perusteluissa, ja toiseksi kokonaisuudessaan se teksti, jolla muutetaan 22.6.2000 tehdyn päätöksen 58—67 perustelukappaletta. Mainitut perustelukappaleet koskevat keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi ilmoitettuja rajoituksia. Riidanalaisesta 10.7.2000 tehdystä päätöksestä ilmenee, että lukuun ottamatta yhtä prioriteettilauseketta (ks. edellä 8 kohta), jonka liitännäinen luonne tunnustetaan edelleen, mutta lyhyemmäksi aikaa kuin ilmoituksessa on mainittu, kaikkien keskittymää koskevan ilmoituksen yhteydessä ilmoitettujen rajoitusten katsotaan olevan kyseiseen keskittymään nähden ei-liitännäisiä. Sitä vastoin 22.6.2000 tehdyn päätöksen päätösosaa ei ole muutettu.

* — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

12 Lagardèren ja Canal+:n asianajajat osoittivat 13.7.2000 kirjeen Montille ilmoittaakseen tälle niiden kannan 10.7.2000 tehtyyn päätökseen. Ne korostavat seuraavaa:

"Uudella 10.7.2000 päivätyllä komission tekstillä ei voi olla oikeudellisesti mitään vaikutuksia ilmoituksen tehneisiin osapuoliin, koska asetuksen N:o 4064/89 10 artiklassa tarkoitettu määräaika on päättynyt jo kauan sitten. Kyseinen päätös on siten mitätön: komission päätös, jonka olemme saaneet tiedoksi 22.6.2000, on ja on edelleen ainoa päätös, joka on tehty pätevästi 16.5.2000 tekemämme ilmoituksen perusteella."

13 Lisäksi ne ilmoittivat tällä samalla kirjeellä komissiolle, että keskittymän osapuolet ovat jo ryhtyneet toteuttamaan tiettyjä sopimuksia 22.6.2000 tehdyn päätöksen nojalla. Lopuksi ne pyysivät komissiota peruuttamaan 10.7.2000 tehdyn päätöksen.

14 Komission pyynnöstä Lagardère ja Canal+ toimittivat 17.7.2000 komissiolle luonnoksen 22.6.2000 tehdyn päätöksen ei-luottamukselliseksi toisinnoksi sen julkaisemista varten.

15 Toimivaltaisten komission yksiköiden ja Lagardèren ja Canal+:n asianajajien kesken pidettiin kokous 27.7.2000. Tällöin komission yksiköt ilmoittivat, että virhe oli ollut tarpeen korjata sen vuoksi, että päätös olisi johdonmukainen EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä 3 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyn komission päätöksen (IV/36.237 — TPS) (EYVL L 90, s. 6) kanssa, josta tällä välin oli 18.9.2001 annettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (asia T-112/99, M6 ym. v. komissio, Kok. 2001, s. II-2459; jäljempänä M6-tuomio).

16 Kilpailuoikeuden pääosaston pääjohtaja Schaub vastasi 31.7.2000 päivätyssä kirjeessä edellä mainittuun 13.7.2000 päivättyyn kirjeeseen. Hän esitti ne olosuhteet, joissa virhe oli tehty. Hän lisäsi seuraavaa:

"Olen sitä mieltä, ettei tässä asiassa ole kyse pelkästään menettelystä; katson nimittäin, että 22.6.(2000) toimitetussa tekstissä on asiakysymystä koskevia oikeudellisia virheitä. Nämä virheet koskevat tiettyjen lausekkeiden oikeudellista luonnehdintaa, joita on pidetty virheellisesti liitännäisinä. Näin ollen en voi peruuttaa 10.7.(2000) päivättyä kirjettä, ja tekstin julkinen toisinto laaditaan viimeksi mainitun kirjeen perusteella."

17 Lagardèren ja Canal+:n asianajajat vastasivat 8.9.2000 Schaubin 31.7.2000 päivättyyn kirjeeseen toistaen pääasiallisesti vaatimuksen, joka oli esitetty niiden 17.7.2000 päivätyssä kirjeessä.

## Oikeudenkäyntimenettely

18 Lagardère, Canal+ ja Liberty nostivat käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.9.1999 jättämällään kannekirjelmällä.

19 Erillisellä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 27.10.2000 jättämällään asiakirjalla vastaaja esitti tätä kannetta koskevan oikeudenkäyntiväitteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan nojalla. Kantajat jättivät huomautuksensa tästä väitteestä 8.1.2001.

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti 22.2.2001 antamallaan määräyksellä ratkaista vastaajan oikeudenkäyntiväitteen pääasian yhteydessä.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti prosessinjohtotoimien rajoissa asianosaisille 24.7.2001 päivätyllä kirjeellä joitakin kirjallisia kysymyksiä, joihin nämä vastasivat asetetussa määräajassa.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 10.1.2002 tekemällään päätöksellä siirtää asian työjärjestyksen 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti laajennetun kolmannen jaoston käsiteltäväksi.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi prosessinjohtotoimien rajoissa vastaajaa 10.12.2001 päivätyllä kirjeellä toimittamaan sille asetuksia N:o 4064/89 ja N:o 1310/97 koskevat esityöt. Vastaaja täytti tämän pyynnön asetetussa määräajassa. Kantajat esittivät näitä asiakirjoja koskevat huomautuksensa 26.3.2002.

24 Liberty luopui kanteestaan 2.7.2002 päivätyllä kirjeellä. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja päätti poistaa kyseisen asianosaisen nimen rekisteristä 9.9.2002 antamallaan määräyksellä.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 9.7.2002 pidetyssä istunnossa.

## Asianosaisten vaatimukset

26 Lagardère ja Canal+ (jäljempänä kantajat) vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen 10.7.2000 tehdyn päätöksen

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

27 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ensisijaisesti jättää kanteen tutkimatta

— toissijaisesti hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

## Tutkittavaksi ottaminen

*Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut*

28 Vastaaja väittää, että kantajien nostamaa kannetta ei voida tutkia. Vastaaja toteaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanne voidaan nostaa ainoastaan sellaisista päätöksistä, jotka voivat saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka vaikuttavat kantajien etuihin. Vastaaja huomauttaa myös, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-138/89, NBV ja NVB vastaan komissio, 17.9.1992 antamasta tuomiosta (Kok. 1992, s. II-2181, 31 kohta) ja sen yhdistetyissä asioissa T-125/97 ja T-127/97, Coca-Cola vastaan komissio, 22.3.2000 antamasta tuomiosta (Kok. 2000, s. II-1733, 79 kohta; jäljempänä Coca-Cola-tuomio) ilmenee, ainoastaan päätöksen päätösosa voi saada aikaan oikeusvaikutuksia ja olla näin ollen kantajalle vastainen. Sen sijaan yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa kyseessä olevan päätöksen perustelujen laillisuutta ainoastaan, jos nämä kantajalle vastaisen päätöksen perustelut ovat välttämätön osa tätä päätösosaa.

29 Vastaaja huomauttaa, että 22.6.2000 tekemässään päätöksessä se on päättänyt asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla olla vastustamatta kantajien ilmoittamia keskittymiä ja todeta niiden olevan yhteensoveltuvia yhteismarkkinoiden ja ETA-sopimuksen kanssa. Se korostaa myös, että 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä ei ole muutettu päätöstä tältä osin, koska kyseisen päätöksen osa "päätelmä" on yhdenmukainen 22.6.2000 tehdyn päätöksen kanssa. Vastaajan mukaan 10.7.2000 tehty päätös on muuttanut 22.6.2000 tehtyä päätöstä ainoastaan siltä osin, kuin kyse on niitä rajoituksia koskevista toteamuksista, joiden on ilmoitettu olevan suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyviä ja sen toteuttamisen kannalta välttämättömiä.

30 Vastaajan mukaan ne toteamukset, jotka sen on pitänyt tehdä näistä rajoituksista sekä 22.6.2000 että 10.7.2000 tekemässään päätöksessä, eivät olleet päätöksen

luonteisia, vaan niillä oli ainoastaan sitomattoman lausunnon arvo. Keskittymän toteuttamiseen nähden liitännäisen rajoituksen käsite on objektiivinen käsite sikäli, että jos lauseke on suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyvä ja sen toteuttamisen kannalta välttämätön, se kuuluu tosiasiassa (ipso facto) keskittymän hyväksymispäätöksen soveltamisalaan. Sen sijaan päinvastaisessa tapauksessa se ei kuulu päätöksen soveltamisalaan riippumatta siitä, miten komissio on sitä päätöksessä arvioinut.

31 Tämän väitteen tueksi vastaaja korostaa ensinnäkin, että ainoastaan päätöksen päätösosalla voi olla oikeusvaikutuksia ja näin ollen olla kantajalle vastainen.

32 Vastaajan mukaan 22.6.2000 ja 10.7.2000 tehtyjen päätösten päätösosa ei koske liitännäisrajoituksia, vaan ainoastaan keskittymiä koskevia järjestelyjä sellaisenaan. Liitännäisrajoituksia koskevat vastaajan toteamukset eivät sen mukaan myöskään ole välttämätön osa sellaisen päätöksen päätösosaa, jolla ilmoitettujen keskittymien todetaan olevan yhteismarkkinoille soveltuvia. Arviointi, joka koskee suoraan keskittymän toteuttamiseen liittyviksi ja sen toteuttamisen kannalta välttämättömiksi ilmoitettuja rajoituksia, on täysin itsenäinen sen toteamisesta, että kyseinen keskittymä on yhteismarkkinoille soveltuva, ja sillä ei sen vuoksi ole ollut mitään vaikutuksia tähän toteamukseen. Keskittymän yhteensoveltuvuuden tutkiminen koskee ainoastaan sitä kysymystä, luodaanko tai vahvistetaanko keskittymällä sellaista määräävää asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla olennaisesti estyy (asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 1 kohta).

33 Tämän vuoksi komissio väittää viittaamalla edellä 28 kohdassa mainittuun asiassa NBV ja NVB vastaan komissio annettuun tuomioon (31 kohta) ja Coca-Cola-tuomioon, että yhteisöjen tuomioistuimet eivät voi valvoa sen rajoituksista tekemän arvioinnin laillisuutta.

34 Toiseksi vastaaja korostaa, että sen käytettävissä ei ole asetuksen N:o 4064/89 mukaisessa menettelyssä oikeusperustaa päätösten tekemiseksi siitä, ovatko tietyt rajoitukset luonteeltaan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä.

35 Vastaajan mukaan nimittäin asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisessa alakohdassa, jossa säädetään, että "keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtävän päätöksen on sisällettävä myös ne rajoitukset, jotka suoraan koskevat keskittymän toteuttamista ja ovat toteuttamisen kannalta tarpeellisia", ei vaadita ollenkaan, että komissio ottaa päätöksessään kantaa keskittymää koskevan ilmoituksen kanssa tiedoksi annetun rajoituksen liitännäiseen luonteeseen. Tätä säännöstä ei myöskään voida tulkita niin, että tiettyjen lausekkeiden liitännäinen luonne ja siitä aiheutuvat oikeudelliset seuraukset riippuvat siitä, miten komissio voi joutua luonnehtimaan näitä lausekkeita ilmoitettua keskittymää koskevassa päätöksessään.

36 Tämän jälkeen vastaaja korostaa, että asetuksen N:o 4064/89 tarkoituksena on antaa komissiolle yksinomaiset valtuudet valvoa yhteisönlaajuisia keskittymäjärjestelyjä ("yhden luukun" -periaate), ja tämä tapahtuu nopealla menettelyllä. Vastaaja katsoo, että ainoat päätökset, jotka se on toimivaltainen tekemään asiakysymyksen osalta asetuksen N:o 4064/89 nojalla, ovat yhteensoveltuvuuden toteaminen, johon mahdollisesti liittyy velvoitteita tai ehtoja, ja yhteensoveltumattomuuden toteaminen. Se muistuttaa, että nämä päätökset tehdään yhden ainoan ja yksinomaisen perusteen nojalla, joka on vahvistettu asetuksen N:o 4064/89 2 artiklassa.

37 Tällaisessa tilanteessa vastaaja katsoo, että vaikka keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyväksi ja sen kannalta välttämättömäksi ilmoitetun rajoituksen pätevyyttä ei voida arvioida yksinään, vaan yhteydessä keskittymäjärjestelyyn sellaisenaan, se voi pätevästi luonnehtia sopimuslausekkeen keskittymään nähden liitännäiseksi tai ei-liitännäiseksi rajoitukseksi ainoastaan tulkitsemalla EY 81 artiklaa eikä soveltamalla asetusta N:o 4064/89.

38 Näin ollen kantajien väitteen vastaisesti vastaaja esittää, että koska ei ole olemassa oikeusperustaa, jolla päätös rajoitusten liitännäisestä luonteesta tehtäisiin asetuksen N:o 4064/89 mukaisessa menettelyssä, niillä toteamuksilla, joita komissio tekee näistä rajoituksista, ei voi olla samaa oikeusvaikutusta kuin 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen soveltamisasetus, (EYVL 1962, 13, s. 204) 2 artiklan mukaisella puuttumattomuustodistuksella. Ainoastaan asetuksen N:o 17 mainitun säännöksen nojalla komissio voi pätevästi tehdä sitovan päätöksen, jossa todetaan tiettyjen rajoitusten välttämätön luonne.

39 Vastaaja korostaa, ettei riidanalaisessa päätöksessä eikä missään muussakaan asetuksen N:o 4064/89 nojalla tehdyssä päätöksessä viitata asetuksen N:o 17 2 artiklaan. Komissio ei voi myöskään asetuksessa N:o 4064/89 säädetyissä äärimmäisen lyhyissä määräajoissa pätevästi tehdä todellisia päätöksiä rajoituksista, joiden on ilmoitettu olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja niiden kannalta välttämättömiä. Tästä syystä se on keskittymiä koskevien päätöstensä perustelukappaleissa aikaisemmin antanut ainoastaan suppeat perustelut siltä osin kuin kyse oli näistä rajoituksista ja on usein ainoastaan luonnehtinut lauseketta "todennäköisesti liitännäiseksi", sikäli kuin sitä lainkaan voidaan pitää rajoituksena.

40 Vastaajan puolustamaa väitettä tuetaan sen mukaan asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa, jossa säädetään, että vain asetusta N:o 4064/89 eikä asetusta N:o 17 "sovelletaan [asetuksen N:o 4064/89] 3 artiklassa tarkoitettuihin keskittymiin". Tämä sanamuoto osoittaa, että asetuksen N:o 17 soveltaminen on poissuljettua ainoastaan itse keskittymän osalta muttei niiden rajoitusten osalta, joiden on ilmoitettu olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä.

41 Vastaaja korostaa myös, että jos se ei tee päätöstä vahvistetuissa määräajoissa, asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 6 kohdassa säädetty epäsuora hyväksyminen

ei myöskään koske kaikkia liitännäiseksi ilmoitettuja lausekkeita, vaan ainoastaan niitä, jotka objektiivisesti ovat keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä.

42 Suullisessa käsittelyssä vastaaja lisäsi tältä osin, että asetuksen N:o 4064/89 18 artiklan 1 kohdassa luetellaan ne päätökset, joiden tekemistä ennen komission on kuultava niitä, joita asia koskee, ja se korosti, että tässä säännöksessä ei mainita asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti tehtyä päätöstä. Tämä osoittaa vastaajan mukaan, että viimeksi mainitun säännöksen nojalla tehty päätös voi olla ainoastaan täysin myönteinen päätös, eli ilmoitetun keskittymän hyväksyminen, ja että tämän vuoksi on poissuljettua luonnehtia päätöksen luonteisiksi niitä toteamuksia, jotka komissio esittää liitännäisrajoituksista.

43 Vastaaja päättelee, että jos, kuten kantajat väittävät, niillä toteamuksilla, jotka komissio on esittänyt näistä rajoituksista näissä päätöksissä asetuksen N:o 4064/89 voimaantulosta alkaen, olisi sama oikeusvaikutus kuin puuttumattomuustodistusta koskevilla päätöksillä, keskittymiä koskevilta komission päätöksiltä poistettaisiin koko oikeusperusta tai ainakin niissä olisi perusteluvirhe, koska niissä ei ole mitään viittausta asetukseen N:o 17 2 artiklaan.

44 Kolmanneksi vastaaja nojautuu EY 81 artiklan 1 kohdan välittömään oikeusvaikutukseen.

45 Vastaajan mukaan kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida liitännäisrajoituksia EY 81 artiklan 1 kohta huomioon ottaen, jos sitä vaaditaan ratkaisemaan tällaisen rajoituksen pätevyys EY 81 artiklan 2 kohdan nojalla.

46 Näin on myös silloin, jos keskittymää koskevassa komission päätöksessä on näitä rajoituksia koskevia toteamuksia. Koska näillä toteamuksilla on vastaajan mukaan vain lausuntoarvoa, niillä ei voida mitenkään ennalta rajoittaa sitä arviointia, jonka kansallinen tuomioistuin voi tehdä mainituista rajoituksista.

47 Vastaajan mukaan kantajat tukeutuvat väärin asiassa C-344/98, Masterfoods ja HB, 14.12.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-11369; jäljempänä asia Masterfoods) osoittaakseen, että kansallista tuomioistuinta sitovat ne toteamukset, jotka komissio on tehnyt keskittymää koskevassa päätöksessä. Nimittäin toisin kuin kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa, käsiteltävänä olevassa asiassa 10.7.2000 tehdyssä päätöksessä ei ole todettu mitään rikkomista, siinä ei ole lausuttu ennakolta mitään liitännäisrajoitusten laillisuudesta yhteisön kilpailuoikeus huomioon ottaen, ja siinä on ainoastaan muutettu sellaisen päätöksen tekstiä, jota puolestaan ei voida pitää EY 81 ja EY 82 artiklan soveltamista koskevaa päätöstä vastaavana.

48 Joka tapauksessa vastaajan mukaan kantajat tulkitsevat asiassa Masterfoods annettua tuomiota tavanomaista laajemmin. Vastaaja muistuttaa, että mainitun tuomion 52 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että "kun kansalliset tuomioistuimet ottavat kantaa sopimuksiin tai menettelytapoihin, joista komissio on jo tehnyt päätöksen, ne eivät — — voi tehdä komission päätöksen kanssa ristiriidassa olevia päätöksiä". Tätä päätelmää ei voida laajentaa koskemaan tilannetta, jossa kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu kysymys siitä, onko rajoitus, josta keskittymän osapuolet ovat sen yhteydessä sopineet, EY 81 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensoveltuva. Tuomion tällaisella tulkinnalla kiistettäisiin komission ja kansallisten tuomioistuinten rinnakkainen toimivalta EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisessa ja kansallisille tuomioistuimille vahvistettaisiin virheellisesti alisteinen asema komissioon nähden.

49 Vastaaja lisää, että ottaen huomioon sen, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut Coca-Cola-tuomiossa, on syytä tulkita asiassa Master-

foods annettua tuomiota niin, että sellaisessa tilanteessa kuin se, jota viimeksi mainittu tuomio koskee, kansallisen tuomioistuimen ei ole pakko noudattaa oikeudellista tulkintaa, jonka komissio on antanut asiaa koskevista oikeussäännöistä, vaan komission päätöksen päätösosan sitovaa oikeusvaikutusta.

50 Käsiteltävänä olevan asian osalta vastaaja päättelee edellä esitetyn perusteella, että huolimatta niistä toteamuksista, jotka sisältyvät sen 22.6. ja 10.7.2000 tekemiin päätöksiin ja jotka koskevat niitä rajoituksia, joiden keskittymän osapuolet ovat ilmoittaneet olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä, kansallinen tuomioistuin voi edelleen joutua ottamaan kantaa siihen, ovatko nämä rajoitukset komission hyväksymään keskittymään nähden liitännäisiä luonteeltaan. Jos kansallinen tuomioistuin päättää, että tietyt rajoitukset eivät ole liitännäisiä kyseiseen keskittymään nähden ja että ne eivät ole EY 81 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensoveltuvia, mikä aiheuttaa näiden rajoitusten mitättömyyden, keskittymän osapuolten pitää valittaa tästä kansallisen tuomioistuimen päätöksestä. Tällaisessa tapauksessa nimittäin rajoitusten mitättömyyttä koskeva seuraamus johtuu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen päätöksestä eikä 10.7.2000 tehdystä päätöksestä. Vastaajan mukaan tästä seuraa, että käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat vetoavat ainoastaan tuleviin ja epävarmoihin tilanteisiin perustellakseen intressinsä vaatia tulevan päätöksen kumoamista, eikä niillä siten ole mitään olemassa olevaa ja ajankohtaista tarvetta saada 10.7.2000 tehty päätös kumotuksi (edellä 28 kohdassa mainittu asia NBV ja NVB v. komissio, tuomion 33 kohta).

51 Neljänneksi vastaaja kiistää päätöskäytäntönsä heikentävän sen esittämää väittämää niiden toteamusten oikeudellisesta arvosta, jotka se on esittänyt keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyvistä ja sen kannalta välttämättömiksi ilmoitetuista rajoituksista.

52 Vastaaja vahvistaa, että se oli esittänyt toteamuksia näistä rajoituksista keskittymiä koskevassa päätöskäytännössään asetuksen N:o 4064/89 antamisesta lähtien. Kuitenkin se väittää, että se oli omaksunut tämän toimintatavan ainoastaan pyrkiäkseen antamaan yrityksille hyödyn kokemuksestaan tässä asi-

assa, edistääkseen osaltaan liitännäisrajoituksia koskevan doktriinin kehittymistä ja täydentääkseen liitännäisrajoituksia koskevaan komission tiedonantoon sisältyviä mainintoja tämän käsitteen tulkinnasta.

53 Viidenneksi vastaaja esittää, että sen väitteitä tukevat myös kaksi tiedonantoa, jotka on hyväksytty ja julkaistu riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen.

54 Vastaaja esittää ensinnäkin, että yksinkertaistetusta menettelystä tiettyjen keskittymien käsittelemiseksi neuvoston asetuksen N:o 4064/89 mukaan annetusta komission tiedonannosta, joka on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 29.7.2000 (EYVL C 217, s. 32; jäljempänä yksinkertaistetusta menettelystä annettu tiedonanto), ilmenee, ettei se ota tällaisen menettelyn mukaisesti tekemissään päätöksissä kantaa liitännäisrajoituksiin, mikä osoittaa selvästi komission näistä rajoituksista tekemien toteamusten olevan luonteeltaan toteavia.

55 Toiseksi vastaaja on antanut vastauskirjelmässään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle liitännäisrajoituksista 27.6.2001 annetun uuden tiedonannon, joka on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 4.7.2001 (EYVL C 188, s. 5; jäljempänä liitännäisiä rajoituksia koskeva uusi tiedonanto). Vastaaja korostaa omaksuneensa tiedonannossa seuraavan kannan:

"2. [Asetukseen N:o 4064/89, asetukseen N:o 17 ja muihin, alakohtaisiin asetuksiin sisältyvissä] oikeussäännöissä ei aseteta komissiolle velvoitetta arvioida [liitännäis]rajoituksia ja puuttua niihin virallisesti. Jos arviointi tehdään, se on ainoastaan luonteeltaan toteava, sillä 6 artiklan 1 kohdan

b alakohdan toisen kappaleen ja 8 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan toisen virkkeen piiriin kuuluvat kaikki sulautuma-asetuksessa säädetyt perusteet täyttävät rajoitukset, jotka näin ollen ovat lainsäädännön nojalla hyväksyttyjä siitä riippumatta, käsitelläänkö niitä komission päätöksessä erikseen. Komissio ei enää tule tekemään sulautumapäätöksissään kyseistä arviota. Tämä vastaa komission hallinnollista käytäntöä, jota on sovellettu yksinkertaistettuun menettelyyn soveltuviin asioihin 1 päivästä syyskuuta 2000 alkaen.

3. Keskittymän osapuolten väliset erimielisyydet siitä, ovatko rajoitukset keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä ja siten automaattisesti komission hyväksymispäätöksen soveltamisalaan kuuluvia, kuuluvat kansallisten tuomioistuinten lainkäyttövallan piiriin."

56 Vastaaja korostaa, että keskittymiä koskevien ilmoitusten kasvavan määrän ja hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista koskevien vaatimusten vuoksi se ei aio enää tiedonannon antamispäivästä 27.6.2001 alkaen tutkia keskittymän osapuolten ilmoittamien rajoitusten liitännäistä ja välttämätöntä luonnetta. Se on julkisesti ilmoittanut tästä uudesta toimintatavasta samana päivänä julkaistussa lehdistötiedotteessa, josta on liitetty jäljennös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitettuun vastauskirjelmään.

57 Vastaajan mukaan käsiteltävänä olevaa asiaa on tarkasteltava tämä suunnanmuutos huomioon ottaen. Lisäksi vastaaja on vakuuttunut siitä, ettei se ole koskaan katsonut arvioinnilla, jonka se on esittänyt näistä rajoituksista keskittymiä koskevissa päätöksissä, olleen toisenlainen oikeudellinen arvo kuin se, joka mainitaan liitännäisiä rajoituksia koskevassa uudessa tiedonannossa.

58 Kantajat katsovat, että 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa niiden etuihin, koska muuttamalla tämän päätöksen johdanto-osassa arviointiaan niistä rajoituksista, joiden on ilmoitettu olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä, komissio on myös muuttanut 22.6.2000 tehdyn päätöksen päätösosan soveltamisalaa.

59 Kantajat kiistävät sen, että komission liitännäisrajoituksista tekemä arviointi olisi ainoastaan lausunto. Tämä vastaajan väite ei niiden mukaan ole yhteensoveltuva asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisen alakohdan sanamuodon eikä tämän asetuksen yleisen systematiikan kanssa. Kantajien mukaan kun komissio luonnehtii tietyt lausekkeet keskittymään nähden liitännäisiksi tai päinvastoin ei-liitännäisiksi, tästä aiheutuu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamiseen vaikuttavia oikeudellisia seurauksia. Lausekkeet, joiden komissio toteaa olevan liitännäisiä, jäävät nimittäin tämän artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. Sitä vastoin lausekkeet, joiden katsotaan olevan erotettavissa kyseisestä järjestelystä, voivat kuulua tämän säännöksen soveltamisalaan siltä osin, kuin ne rajoittavat kilpailua. Siten komission päätöksellä, jossa luonnehditaan tietyt lausekkeet liitännäisrajoituksiksi, on kantajien mukaan samanlainen oikeusvaikutus kuin puuttumattomuustodistusta koskevalla päätöksellä, sellaisena kuin siitä säädetään asetuksen N:o 17 2 artiklassa.

60 Kantajat katsovat, etteivät kansalliset tuomioistuimet missään tapauksessa voi ratkaista sitä, ovatko rajoitukset luonteeltaan komission hyväksymään keskittymään nähden liitännäisiä, koska asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti ainoastaan komissiolla on toimivalta tarkastella tämän asetuksen 3 artiklassa määriteltyä keskittymäjärjestelyä kokonaisuudessaan. Lisäksi viittaamalla asiassa Masterfoods annetun tuomion 50 ja 51 kohtaan sekä komission ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyöstä perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklaa sovellettaessa annettuun komission tiedonantoon (EYVL C 39, 13.2.1993, s. 6) kantajat korostavat, että EY 10 artiklan mukaisesti kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on pidättäydyttävä tekemästä päätöksiä, jotka ovat yhteisön toimielinten tekemien päätösten vastaisia.

61 Kantajat katsovat myös, että niillä on olemassa oleva ja ajankohtainen tarve vaatia 10.7.2000 tehdyn päätöksen kumoamista. Ne väittävät, että tämän päätöksen tiedoksiannosta lähtien ne ovat sellaisessa oikeudellisen turvattomuuden tilanteessa, joka vaikuttaa suoraan niiden keskittymäjärjestelyn kehittymiseen, koska tämän järjestelyn tasapaino ja liiketaloudellinen kannattavuus riippuvat liitännäisiksi ilmoitettujen rajoitusten pätevyydestä.

*Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

62 Vastaaja vetoaa siihen, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi sillä perusteella, ettei 10.7.2000 tehty päätös ensinnäkään ole kannekelpoinen toimi ja toiseksi etteivät kantajat voi vedota olemassa olevaan ja ajankohtaiseen tarpeeseen kumota päätös.

Väite prosessinedellytysten puuttumisesta sen vuoksi, että kannekelpoinen toimi puuttuu

— Johdanto

63 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 230 artiklassa tarkoitettuja, kumoamiskanteen kohteeksi kelpaavia toimia tai päätöksiä ovat sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi (asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981, Kok. 1981, s. 2639, Kok. Ep. VI, s. 251, 9 kohta; yhdistetyt asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska ym. v. komissio, tuomio 31.3.1998, Kok. 1998, s. I-1375, 62 kohta; asia T-87/96, Assicurazioni Generali ja Unicredito v. komissio, tuomio 4.3.1999, Kok. 1999, s. II-203, 37 kohta; Coca-Cola-tuomio, 77 kohta ja M6-tuomio, 35 kohta).

64 Sen ratkaisemiseksi, onko tietyllä toimella tai päätöksellä tällaisia vaikutuksia, on tutkittava sen aineellista sisältöä (ks. asia C-50/90, Sunzest v. komissio, määräys 13.6.1991, Kok. 1991, s. I-2917; edellä 63 kohdassa mainittu asia Ranska ym. v. komissio, tuomion 63 kohta ja Coca-Cola-tuomio, 78 kohta).

65 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat vaativat 10.7.2000 tehdyn päätöksen kumoamista. Tällä päätöksellä komissio oli muuttanut 22.6.2000 tehdyn päätöksen perusteluja siltä osin, kuin kyse on sellaisten rajoitusten liitännäisestä tai ei-liitännäisestä luonteesta, jotka kantajat ovat ilmoittaneet keskittymän yhteydessä (ks. edellä 11 kohta).

66 Tämän vuoksi on tarkastelemalla 10.7.2000 tehdyn päätöksen aineellista sisältöä arvioitava, onko tällä 22.6.2000 tehdyn päätöksen perustelujen muutoksella sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajien etuihin muuttaen niiden oikeusasemaa selvästi.

67 Tältä osin on syytä korostaa ensinnäkin, ettei kannetta voida jättää tutkimatta ainoastaan sen seikan perusteella, että 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä ei ole muutettu 22.6.2000 tehdyn päätöksen päätösosaa. Nimittäin vaikka on selvää, että ainoastaan päätöksen päätösosalla voi olla sitovia oikeusvaikutuksia ja näin ollen ainoastaan se voi olla kantajalle vastainen, ei päätöksen perustelujen sisältöäkään voi jättää huomiotta päätösosan sisältöä ratkaistaessa (ks. vastaavasti asia C-355/95 P, TWD v. komissio, tuomio 15.3.1997, Kok. 1997, s. I-2549, 21 kohta; yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 104 kohta ja Coca-Cola-tuomio, 79 kohta).

68 Tästä seuraa, että 10.7.2000 tehty päätös voi olla kumoamiskanteen kohteena ainoastaan, jos 22.6.2000 tehdyn päätöksen päätösosan määräysten pysyessä

ennallaan sen aineellinen sisältö on muuttunut, koska päätöksen tiettyjä perusteluja on tarkistettu, ja tämä vaikuttaa kantajan etuihin edellä 63 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

69 Asianosaiset ovat esittäneet tältä osin täysin vastakkaisia väitteitä.

70 Vastaaja katsoo pääasiallisesti, että ne toteamukset, jotka se on tehnyt sekä 22.6.2000 että 10.7.2000 tekemänsä päätöksen perusteluissa niistä rajoituksista, joiden osapuolet ovat ilmoittaneet olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä, eivät ole välttämätön osa näiden päätösten päätösosaa. Vastaaja väittää 22.6.2000 tekemällään päätöksellä ainoastaan todenneensa kantajien ilmoittaman keskittymän olevan yhteismarkkinoille soveltuva, eikä 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä ole muutettu tätä toteamusta, joka on kantajille yksinomaan myönteinen päätös. Näiden kahden päätöksen perusteluissa olevat kyseisiä rajoituksia koskevat toteamukset ovat täysin erillisiä keskittymän hyväksymisestä ja siten näiden kahden päätöksen päätösosasta. Vastaajan mielestä asiaa koskevia asetuksen N:o 4064/89 säännöksiä on tulkittava niin, että ne rajoitukset, jotka objektiivisesti liittyvät suoraan keskittymän toteuttamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä, kuuluvat ilman eri toimenpiteitä komission tekemän hyväksymispäätöksen soveltamisalaan, ja näin on riippumatta niistä toteamuksista, joita se on voinut niiden osalta tehdä tämän päätöksen perusteluissa. Sen sijaan ne rajoitukset, jotka eivät objektiivisesti täytä näitä perusteita, eivät niiden ei-liitännäisen luonteen vuoksi kuulu kyseisen päätöksen soveltamisalaan. Lisäksi vastaaja katsoo, ettei se ole toimivaltainen ratkaisemaan asetuksen N:o 4064/89 mukaisesti liitännäiseksi ilmoitettujen rajoitusten liitännäistä luonnetta, koska se voi tehdä tällaisen päätöksen ainoastaan asetuksen N:o 17 säännösten mukaisesti, tai sen voi tehdä kansallinen tuomioistuin yksinomaan EY 81 artiklan 1 kohdan nojalla. Tämän vuoksi ne toteamukset, jotka se on tehnyt näistä rajoituksista 22.6.2000 ja 10.7.2000 tekemissään päätöksissä, ovat pelkkiä sitomattomia lausuntoja, jotka huolimatta siitä, että liitännäisrajoitusten arviointia on muutettu huomattavasti, eivät voi olla kumoamiskanteen kohteena.

71 Kantajat sitä vastoin katsovat pääasiassa, että rajoitukset, joiden keskittymän osapuolet ilmoittavat olevan keskittymään nähden liitännäisiä, on hyväksytty ainoastaan, jos ja siltä osin kuin komissio on ratkaissut asian näin pääasiana olevan liiketoimintajärjestelyn hyväksymistä koskevan päätöksensä perusteluissa, ja näin ollen toteamukset, jotka komissio on tehnyt liitännäisistä rajoituksista, olivat päätöksen luonteisia. Näiden toteamusten muuttaminen on kantajan mukaan siten asianomaiselle vastainen päätös.

72 Juuri tässä yhteydessä on tulkittava asiaa koskevia asetuksen N:o 4064/89 säännöksiä, erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toista alakohtaa. Jos vastaajan toteamukset sen 22.6.2000 ja 10.7.2000 tekemien päätösten perusteluissa ovat, siten kuin vastaaja väittää, ainoastaan lausunnon luonteisia eikä niillä ole sitovia oikeusvaikutuksia, kumoamiskanne olisi jätettävä tutkimatta, koska mitään kannekelpoista toimea ei ole (ks. vastaavasti edellä 64 kohdassa mainittu asia Sunzest v. komissio, määräyksen 12—14 kohta). Sen sijaan jos, siten kuin kantajat väittävät, 22.6.2000 tehdyn päätöksen päätösosan aineellista sisältöä on muutettu tarkistettaessa sen perusteluja 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä, viimeksi mainitulla päätöksellä on ollut sellaisia sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajien etuihin muuttaen niiden oikeusasemaa selvästi.

— Asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisen alakohdan tulkinta

73 Asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisessa alakohdassa (jäljempänä riidanalainen säännös) säädetään seuraavaa:

"Keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtävän päätöksen on sisällettävä myös ne rajoitukset, jotka suoraan koskevat keskittymän toteuttamista ja ovat toteuttamisen kannalta tarpeellisia."

74 Ensinnäkin on syytä todeta, että ilmaisun "on sisällettävä" käyttö asetuksen N:o 4064/89 eri kielitoisinnoissa tukee kantajien väitettä. Tälle ilmaisulla yleisesti annettu merkitys osoittaa, että rajoitusten luonnehdinta keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi on erottamaton osa tämän keskittymän hyväksymistä koskevaa päätöstä, sekä niiden arvioinnin että siitä johtuvien oikeusvaikutusten kannalta.

75 Seuraavaksi on syytä arvioida riidanalaista säännöstä siinä lainsäädännöllisessä yhteydessä, johon se kuuluu.

76 Tältä osin vastaaja katsoo, että riidanalaista säännöstä on tulkittava asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohta huomioon ottaen. Tässä säännöksessä, jonka otsikkona on "Asetuksen soveltamisala", säädetään, että "vain [asetusta N:o 4064/89] sovelletaan sen 3 artiklassa tarkoitettuihin keskittymiin, ja asetuksia N:o 17, (ETY) N:o 1017/68, (ETY) N:o 4056/86 ja (ETY) N:o 3975/87 ei sovelleta lukuun ottamatta yhteisyrityksiä, jotka eivät ole yhteisön laajuisia ja joiden tarkoituksena tai seurauksena on itsenäisenä pysyvien yritysten kilpailukäyttäytymisen yhteensovittaminen".

77 On selvää, että tämän säännöksen nojalla asetuksen N:o 17 ja siinä lueteltujen alakohtaisten muiden asetusten soveltaminen on poissuljettua siltä osin, kuin kyse on sopimuslausekkeista, jotka kokonaisuutena muodostavat yhteisön laajuisen keskittymän, sellaisena kuin se on määritetty asetuksen N:o 4064/89 3 artiklassa. Sen sijaan, kuten vastaaja on perustellusti korostanut muut sopimuslausekkeet, joita tällaisen keskittymän osapuolet voivat tehdä keskenään keskittymän yhteydessä, voivat kuulua asetuksen N:o 17 ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa lueteltujen alakohtaisten muiden asetusten soveltamisalaan. Näin on arvioitaessa EY 81 ja EY 82 artiklan mahdollista rikkomista.

78 On kuitenkin tärkeätä korostaa, että riidanalainen säännös on tältä osin tärkeä poikkeus: vaikka nämä muut sopimuslausekkeet eivät kuulu asetuksen N:o 4064/89 3 artiklassa tarkoitettuun keskittymäjärjestelyyn, ainoastaan tätä asetusta — eikä asetusta N:o 17 ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa lueteltuja alakohtaisia muita asetuksia — "sovelletaan" näistä lausekkeista niihin, jotka ovat keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä. Tämä ilmenee sitä paitsi asetuksen N:o 4064/89 25 perustelukappaleesta, jonka mukaan "tätä asetusta olisi sovellettava, vaikka keskittymään osallistuvat yritykset hyväksyvät keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä rajoituksia".

79 Tarkasteltaessa yhdessä riidanalaista säännöstä ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohtaa ilmenee, että komission hyväksymät sopimuslausekkeet, jotka ovat keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä, eivät kuulu asetuksen N:o 17 ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen muiden, alakohtaisten asetusten soveltamisalaan.

80 Jos näiden säännösten nojalla kyseisten rajoitusten on jäätävä niiden menettelysääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, joista säädetään asetuksessa N:o 17 ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa luetelluissa muissa, alakohtaisissa asetuksissa, jolloin ainoastaan asetuksen N:o 4064/89 säännöksiä sovelletaan, näitä lausekkeita on välttämättä luonnehdittava asetuksessa N:o 4064/89 säädettyä menettelyä noudattaen.

81 Näin ollen keskittymän yhteydessä ilmoitetun sopimuslausekkeen luonnehdinta keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyväksi ja sen kannalta välttämättömäksi on asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kyseisen asetuksen "soveltamista".

82 Lisäksi riidanalaisella säännöksellä yhteisön lainsäätäjä ei ole ainoastaan sulkenut pois asetuksen N:o 17 ja asetuksen N:o 4064/89 22 artiklan 1 kohdassa lueteltujen muiden, alakohtaisten asetusten soveltamista siltä osin, kuin kyse on keskittymän yhteydessä ilmoitettujen rajoitusten suoraan liitännäisen ja välttämättömän luonteen arvioimisesta, vaan se on myös antanut komissiolle yksinomaisen toimivallan tehdä sitova päätös tältä osin.

83 Riidanalaista säännöstä on nimittäin tältä osin tarkasteltava ottaen huomioon asetuksen N:o 4064/89 21 artiklan 1 kohta, jossa säädetään, että "jollei yhteisön tuomioistuimen oikeudesta tutkia komission päätöksiä muuta johdu, ainoastaan komissiolla on toimivalta tehdä tässä asetuksessa tarkoitettuja päätöksiä". Tästä säännöksestä johtuu selvästi, ettei keskittymien valvomista koskeva komission yksinomainen toimivalta rajoitu ainoastaan asetuksen N:o 4064/89 3 artiklassa määriteltyjen keskittymien yhteensoveltuvuutta koskeviin päätöksiin, vaan se koskee kaikkia sitovia toimia, jotka komission on toteutettava asetuksen N:o 4064/89 mukaisesti. Asetuksen N:o 4064/89 21 artiklan 1 kohdan tällainen tulkinta vahvistetaan mainitun asetuksen 26 kohdassa, jonka mukaan "komissiolla olisi oltava yksinomainen toimivalta soveltaa tätä asetusta".

84 Sitä paitsi vastaaja ei voi tehokkaasti vedota EY 81 artiklan 1 kohdan välittömään oikeusvaikutukseen päätelläkseen, että on kansallisen tuomioistuimen asiana ratkaista vastaajan hyväksymään keskittymään liittyvien rajoitusten suoraan liitännäinen ja välttämätön luonne olematta tällöin niiden toteamusten sitoma, jotka vastaaja on tehnyt tältä osin hyväksymispäätöksensä perusteluissa.

85 On tosin totta, kuten vastaaja on korostanut, että keskittymään suoraan liittyvien ja sen kannalta välttämättömien rajoitusten arviointia on kehitetty yhteisön kilpailuoikeudessa EY 81 artiklan mukaisesti (ks. erityisesti asia 42/84, Remia ym. v. komissio, tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2545, Kok. Ep. VIII, s. 287 ja

M6-tuomio). Tämä arviointi muodostaa samalla osan EY 81 artiklan tulkinnasta, vaikka se suoritetaankin asetuksen N:o 4064/89 mukaisesti, koska asetus N:o 4064/89 on annettu erityisesti EY 83 artiklan nojalla, joka on oikeusperusta varsinkin EY 81 artiklaan sisältyvien periaatteiden soveltamiseksi annetuille asetuksille ja direktiiveille.

86 Vastaaja ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että sisällyttämällä riidanalaisen säännöksen asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohtaan yhteisön lainsäätäjä on vahvistanut erityisen oikeusperustan tarkastelulle, joka koskee suoraan liitännäisiksi ja välttämättömiksi rajoituksiksi keskittymän yhteydessä ilmoitettujen rajoitusten luonnetta.

87 Ottaen huomioon sen yksinomaisen toimivallan, joka komissiolla on valvoa yhteisön laajuisia keskittymiä ja johon sisältyy päätös siitä, miten on luonnehdittava niitä rajoituksia, joiden keskittymän osapuolet ovat ilmoittaneet olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä, asianosaisten väitteet yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Masterfoods vahvistamien periaatteiden soveltamisesta ovat vailla merkitystä. Nämä periaatteet koskevat nimittäin ainoastaan sellaista oikeudellista tilannetta, jossa toimivalta on jaettu komission ja kansallisten tuomioistuinten kesken.

88 Muut säännökset vahvistavat tämän arvioinnin.

89 Ensinnäkin siltä osin, kuin kyse on keskittymää koskevaan ilmoitukseen sovellettavista säännöksistä, on muistutettava (ks. edellä 2 kohta), että CO-lomakkeen, jonka malli on asetuksen N:o 447/98 liitteessä ja joka on erottamaton osa tätä asetusta, 11.1 kohdassa mainitaan, että "jos keskittymän osapuolet ja/tai muut kyseiset osapuolet — — sopivat välittömästi keskittymän

toteuttamiseen liittyvistä ja tarpeellisista liitännäisistä rajoituksista, näitä voidaan arvioida samanaikaisesti kuin itse keskittymää". Tässä yhteydessä keskittymän osapuolia pyydetään "ilmoitta[maan] kukin ilmoituksen yhteydessä esille tuoduissa sopimuksissa suunniteltu liitännäinen rajoitus, jota [ne pyytävät] arvioitavaksi samaan aikaan kuin keskittymää" ja "— — ilmoitta[maan] syyt, joiden johdosta [nämä rajoitukset] liittyvät suoraan keskittymän toteuttamiseen ja ovat tarpeellisia keskittymän [toteuttamiseksi]". [1]

90 Näin ollen jos keskittymän osapuolet antavat komissiolle tiedoksi sopimuslausekkeita keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyvinä ja sen kannalta välttämättöminä rajoituksina, niiden on edellä mainittujen säännösten mukaisesti katsottava olevan erottamaton osa keskittymää koskevaa ilmoitusta. Jos komissiolle tehdään sen toimivaltaan kuuluva täsmällinen ja selvä pyyntö, sen on vastattava siihen asianmukaisesti (ks. vastaavasti siltä osin, kuin kyse on asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvasta pyynnöstä asia 26/76, Metro v. komissio, tuomio 25.10.1977, Kok. 1977, s. 1875, Kok. Ep. III, s. 459, 13 kohta; ks. myös M6-tuomio, 36 kohta). Näin ollen näillä säännöksillä vahvistetaan se, että ne toteamukset, jotka komissio on tehnyt näistä rajoituksista hyväksymispäätöksensä perusteluissa, ovat päätöksen luonteisia samoin kuin keskittymän hyväksymispäätös.

91 Toiseksi toisin kuin vastaaja väittää, sen väitettä ei voida tukea tehokkaasti vetoamalla asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 6 kohtaan, jossa säädetään, että jollei se ole tehnyt päätöstä säädetyssä määräajassa, "keskittymää pidetään yhteismarkkinoille soveltuvaksi julistettuna".

92 Nimittäin vaikka oletettaisiinkin, että tätä säännöstä on tulkittava siten, kuin vastaaja väittää (ks. edellä 41 kohta), ei voida jättää huomiotta sitä, että käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on paitsi hyväksynyt keskittymän 22.6.2000

1 — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on virheellinen.

tekemällään päätöksellä säädetyssä määräajassa myös selkeästi ilmaissut tässä päätöksessä kantansa siltä osin, kuin kyse on keskittymään liitännäisiksi tai ei-liitännäisiksi rajoituksiksi ilmoitettujen rajoitusten luonnehdinnasta.

93 Kolmanneksi on tosin totta, että asetuksen N:o 4064/89 18 artiklassa säädetään nimenomaisesti asianomaisten yritysten — joihin kuuluvat ilmoituksen tekevät yritykset — oikeudesta tulla kuulluksi ennen eräiden siinä määriteltyjen päätösten tekemistä ja että kyseisessä säännöksessä ei mainita asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla tehtyjä päätöksiä. Tästä huolimatta, toisin kuin vastaaja väittää, tämä seikka ei välttämättä osoita sitä, ettei rajoituksen luonnehdinta liitännäisiksi tai ei-liitännäisiksi olisi päätöksen luonteinen.

94 Tässä yhteydessä on muistutettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka saattaa päättyä tälle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perustavanlaatuinen periaate, jota on noudatettava, vaikka mitään säännöksiä tai määräyksiä ei olisi annettu (edellä 63 kohdassa mainittu asia Ranska ym. v. komissio, tuomion 174 kohta; edellä 63 kohdassa mainittu asia Assicurazioni Generali ja Unicredito v. komissio, tuomion 88 kohta ja yhdistetyt asiat T-186/97, T-187/97, T-190/97—T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97—T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 ja T-147/99, Kaufring ym. v. komissio, tuomio 10.5.2001, Kok. 2001, s. II-1337, 151 kohta). Tämän vuoksi asetuksen N:o 4064/89 18 artiklalla ei voida lopullisesti rajoittaa tämän oikeuden käyttöä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on ollut mahdollisuus katsoa edellä 63 kohdassa mainitussa asiassa Assicurazioni Generali ja Unicredito vastaan komissio antamansa tuomion 88 ja 89 kohdassa, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että asetuksen N:o 4064/89 18 artiklassa ei mainita 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä päätöstä, jolla komissio toteaa, että ilmoitettu keskittymä ei kuulu asetuksen N:o 4064/89 soveltamisalaan, mutta että komissio oli kuitenkin kyseisen asian kaltaisessa erityistilanteessa velvollinen ennen päätöksen tekemistä kuulemaan niitä, joita asia koski.

95 Lopuksi on syytä selvittää, mikä on riidanalaisen säännöksen tarkoitusperä.

96 Tältä osin on ensin huomautettava, etteivät asetuksia N:o 4064/89 ja N:o 1310/97 koskevat esityöt, sellaisina kuin vastaaja on ne toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle sen prosessinjohtotoimien mukaisesti, tue komission kantaa käsiteltävänä olevassa asiassa. Niistä ilmenee sitä vastoin ettei, kuten asianosaiset ovat suullisessa käsittelyssä vahvistaneet, missään vaiheessa näiden asetusten neuvottelujen ja valmisteltujen aikana otettu esiin kysymystä siitä, mitkä ovat riidanalaisesta säännöksestä komissiolle johtuvat valtuudet ja velvoitteet.

97 Sen sijaan, kuten asetuksen N:o 4064/89 perustelukappaleista, erityisesti 7 ja 17 perustelukappaleesta, ilmenee ja kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on monesti todennut, tämän asetuksen pääasiallinen tavoite on varmistaa keskittymäjärjestelyjen tehokas valvominen ja oikeusvarmuus sen soveltamisalaan kuuluville yrityksille (asia T-83/92, Zunis Holding ym. v. komissio, tuomio 28.10.1993, Kok. 1993, s. II-1169, Kok. Ep. XIV, s. II-113, 26 kohta; asia T-322/94 R, Union Carbide v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräys 2.12.1994, Kok. 1994, s. II-1159, 36 kohta; ks. myös vastaavasti asia T-3/93, Air France v. komissio, tuomio 24.3.1994, Kok. 1994, s. II-121, Kok. Ep. XV, s. II-1, 48 kohta ja asia T-290/94, Kaysersberg v. komissio, tuomio 27.11.1997, s. II-2137, 109 kohta).

98 Tältä osin on huomautettava, kuten komissio on itse korostanut liitännäisrajoituksia koskevassa tiedonannossaan (ks. I 6 kohta), että kysymykseen, onko rajoitus keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyvä ja sen kannalta välttämätön, ei voida vastata yleisesti. Rajoituksen liitännäisen ja välttämättömän luonteen arvioiminen sisältää siten monitahoisten taloudellisten seikkojen arviointia, joiden osalta toimivaltaisella viranomaisella on laaja harkintavalta (ks. vastaavasti edellä 85 kohdassa mainittu asia Remia ym. v. komissio, ja M6-tuomio, 114 kohta).

99 Kuten komissio on myös huomauttanut mainitussa tiedonannossa (ks. II 5 kohta), yhteisön kilpailuoikeuden piirissä sen todentamiseksi, voidaanko rajoituksia pitää keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyvinä ja sen kannalta välttämättöminä, on tutkittava erityisesti sitä, ovatko nämä rajoitukset objektiivisesti välttämättömiä keskittymän toteuttamiseksi siten, että "jos rajoituksia ei olisi, yhtymää ei voitaisi toteuttaa tai se toteutettaisiin epävarmemmin edellytyksin, huomattavasti suuremmin kustannuksin tai huomattavasti pitemmän ajan kuluessa tai heikommin menestymismahdollisuuksin" (ks. myös vastaavasti M6-tuomio, 109 kohta).

100 Tästä seuraa, että rajoituksia, jotka liittyvät suoraan keskittymän toteuttamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä, on pidettävä taloudellisesti keskittymästä erottamattomina.

101 Jos, kuten vastaaja korostaa, näiden rajoitusten luonnehdinta keskittymän hyväksymispäätöksen perusteluissa liitännäis- tai ei-liitännäisrajoituksiksi ei takaisi keskittymän osapuolille sitä oikeusvarmuutta, joka liittyy keskittymän hyväksymispäätökseen, asetukselta N:o 4064/89 poistettaisiin osittain sen tehokas vaikutus. Tällaisessa tapauksessa nimittäin keskittymän osapuolille ei taattaisi oikeusvarmuutta koko tämän järjestelyn osalta siitä huolimatta, että tätä kokonaisuutta pidetään taloudellisesti erottamattomana, jos riidanalaisessa säännöksessä säädetyt edellytykset tosiasiassa täyttyvät.

102 Näin ollen vaikka on totta, että osapuolet muuttavat yritystensä rakennetta yksinomaan niiden sopimuslausekkeiden nojalla, joilla itse keskittymä muodostetaan, ja tämä järjestely on vaikeasti peruutettavissa ja sen vuoksi siihen osallistuvilla on perustellusti tavanomaista suurempi oikeusvarmuuden tarve (ks. vastaavasti edellä 97 kohdassa mainittu asia Air France v. komissio, tuomion 48 kohta), soveltuvan lainsäädännön nykytilassa oikeusvarmuuden takaamisen

on katsottava ulottuvan myös sellaisiin sopimuslausekkeisiin, joiden luonnehditaan hyväksymispäätöksen perusteluissa olevan keskittymän toteuttamisiin suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä rajoituksia.

103 Näin ollen ja ilman, että on tarpeen tarkastella yleisesti sitä, voidaanko näitä rajoituksia arvioida tehokkaasti keskittymää koskevan järjestelyn ulkopuolella, on syytä korostaa, että lisätessään asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohtaan riidanalaisen säännöksen yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut perustaa päätöksentekojärjestelmä, jonka mukaisesti asetuksen 3 artiklassa tarkoitetun keskittymän osapuolten on mahdollista saada — asetuksen 4 ja 7 artiklassa perustetun ilmoitusvelvollisuutta ja tämän velvollisuuden lykkäävää vaikutusta koskevan pakottavan järjestelmän vastapainona — hyväkseen oikeusvarmuus keskittymää koskevan järjestelyn lisäksi myös niiden rajoitusten osalta, jotka keskittymän osapuolet ovat ilmoittaneet keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi.

104 Samoin on syytä todeta, että olisi vastoin yhteisönlaajuisten keskittymien valvonnan tehokkuuden periaatetta, jos keskittymän osapuolet velvoitettaisiin ilmoittamaan rajoitukset, joita ne pitävät taloudellisesti erottamattomina tästä järjestelystä, asetuksen N:o 4064/89 nojalla tehdyn ilmoituksen lisäksi toisten säännösten, erityisesti asetuksen N:o 17, mukaisesti oikeusvarmuuden saamiseksi tällaisten rajoitusten osalta. Sitä paitsi liitännäisrajoituksia koskevan tiedonantonsa johdannossa komissio on itse korostanut sitä, ettei se sovella "samanaikaisia menettelyjä, joista toisen tarkoituksena olisi keskittymäjärjestelyn valvonta asetuksen [N:o 4064/89] nojalla ja toisen tarkoituksena [EY 81 ja EY 82] artiklan soveltaminen tämän keskittymän liitännäisrajoituksiin".

105 On syytä lisätä ylimääräisenä huomautuksena komission 22.6.2000 tekemässään päätöksessä katsoneen, että kaikki yritykset, jotka on perustettu tai joita on muutettu keskittymäjärjestelyillä, ovat asetuksen N:o 4064/89 3 artiklan

2 kohdassa tarkoitettuja kaiken itsenäiselle taloudelliselle yksikölle kuuluvan toiminnan hoitavia yhteisyrityksiä. Kuitenkin kaiken itsenäiselle taloudelliselle yksikölle kuuluvan toiminnan hoitavien yhteisyritysten käsitteestä asetuksen N:o 4064/89 mukaan antamassaan tiedonannossa (EYVL 1998, C 66, s. 1) komissio on maininnut, että tällaisten järjestelyjen yhteydessä se tutkii ensinnäkin asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 4 kohdan nojalla ja EY 81 artiklan 1 ja 3 kohdan perusteiden mukaisesti, onko ja missä määrin näiden järjestelyjen tarkoituksena rajoittaa kilpailua kyseiseen järjestelyyn osallistuvien kilpailunvastaista toimintaa yhteensovittamalla tai onko ja missä määrin näillä järjestelyillä tällainen seuraus, ja toiseksi se arvioi keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä rajoituksia "yhdessä itse keskittymän kanssa" (tiedonnannon 16 kohta).

106 Edellä esitetystä seuraa, että sovellettavan lainsäädännön nykytilassa vastaajan riidanalaisista säännöksistä esittämää tulkintaa on pidettävä yhteensoveltumattomana asetuksen N:o 4064/89 pääasiallisen tavoitteen kanssa, joka on varmistaa keskittymien tehokas valvominen ja oikeusvarmuus sen soveltamisalaan kuuluville yrityksille.

107 Tällaisessa tilanteessa vastaaja ei voi pätevästi väittää, että sille asetetaan asetuksella N:o 4064/89 tiukkoja määräaikoja tehdä päätökset keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ja että nämä määräajat ovat sellaisia, ettei se kykene ottamaan liitännäisrajoituksiin kantaa asianmukaisesti, ja että tämän vuoksi menettelyä on yksinkertaistettava ja keskitettävä se pääasiallisesti yhteensoveltuvuuden tarkastelemiseen, eli kyseisen asetuksen 2 artiklassa säädettyyn tarkasteluun, jonka mukaisesti sen on arvioitava, luodaanko keskittymällä määräävä markkina-asema tai vahvistetaanko sillä määräävää markkina-asemaa.

108 On huomautettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on arvioinut yksityiskohtaisesti asetuksessa N:o 4064/89 säädetyssä määräajassa keskittymän osapuolten sille keskittymän yhteydessä ilmoittamien eri rajoitusten suoraan liitännäistä ja välttämätöntä luonnetta. Toisaalta vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on ollut monesti tilaisuus korostaa, että asetuksen N:o 4064/89 yleiselle systematiikalle on ominaista joutuisan käsittelyn vaatimus käsiteltäessä

asiaa komissiossa (asia T-221/95, Endemol v. komissio, tuomio 28.4.1999, Kok. 1999, s. II-1299, 68 kohta ja edellä 97 kohdassa mainittu asia Kaysersberg v. komissio, tuomion 113 kohta), ei voida jättää vaille huomiota, kuten edellä 101 kohdassa on mainittu, että vastaajan puolustamalla tulkinnalla keskittymän osapuolilta otettaisiin pois osa asetuksella N:o 4064/89 niille annetuista eduista. Vastaaja ei kuitenkaan voi vedota hallinnollisiin vaikeuksiin, riippumatta siitä, kuinka huomattavia ne ovat, asetuksen N:o 4064/89 sisällön tyhjentämiseksi osittain. Ainoastaan yhteisön toimivaltaisen lainsäätäjän tehtävänä on tarvittaessa komission ehdotuksesta muuttaa asetuksen säännöksiä.

109 Edellä esitetyn perusteella on syytä päätellä, että ottaen huomioon riidanalaisen säännöksen sanamuoto, sen lainsäädännöllinen yhteys, syntymistapa ja tarkoitus, sitä on tulkittava siten, että jos komissio on keskittymän hyväksymistä koskevan päätöksensä perusteluissa luonnehtinut keskittymän osapuolten ilmoittamat rajoitukset liitännäisiksi, ei-liitännäisiksi tai rajoitetun ajan liitännäisiksi, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, se ei ole antanut vain sitovaa oikeusvaikutusta vailla olevaa lausuntoa, vaan se on päinvastoin tehnyt oikeudellisen arvioinnin, jolla määritellään tämän päätöksen päätösosan aineellinen sisältö riidanalaisen säännöksen nojalla.

— Soveltaminen käsiteltävänä olevassa asiassa

110 Komissio on 10.7.2000 tekemällään päätöksellä muuttanut kantajien etujen kannalta epäedullisella tavalla 22.6.2000 tekemäänsä päätökseen sisältyvää arviointiaan niistä rajoituksista, joiden keskittymän osapuolet ovat ilmoittaneet olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja sen kannalta välttämättömiä. Tietyt rajoitukset, jotka on hyväksytty 22.6.2000 tehdyllä päätöksellä ilmoituksessa mainituksi ajaksi tai osaksi tätä aikaa, eivät nimittäin enää 10.7.2000 tehdyn päätöksen mukaan ole hyväksyttyjä tai ne on hyväksytty

lyhyemmäksi aikaa kuin aikaisemmin. Tämän vuoksi, toisin kuin 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä luodussa oikeudellisessa tilanteessa, 10.7.2000 tehdyn päätöksen nojalla nämä rajoitukset voivat paitsi kuulua asetuksen N:o 17 soveltamisalaan myös olla oikeusriidan kohteena kansallisessa tuomioistuimessa yhteisön ja kansallisen kilpailuoikeuden mahdollisen rikkomisen arvioimiseksi.

111 Näin ollen kantajat väittävät perustellusti, että 10.7.2000 tehdyn päätöksen tiedonannon jälkeen ne ovat oikeusvarmuuden osalta tilanteessa, joka on epäedullisempi kuin se, jossa ne olivat olleet 22.6.2000 tehdyn päätöksen jälkeen. Tämä muutos voi, kuten kantajat ovat esittäneet vastaajan tätä kiistämättä, vaikuttaa investointien tuottoa koskevaan laskelmaan, joka on johtanut ilmoitettujen sopimusten tekemiseen.

112 Näin ollen on syytä päätellä, että 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajien etuihin muuttaen niiden oikeusasemaa selvästi.

113 Tätä päätelmää eivät aseta kyseenalaiseksi väitteet, jotka perustuvat komission kahteen tiedonantoon, eli yksinkertaistettua menettelyä koskevaan ja liitännäisrajoituksia koskevaan uuteen tiedonantoon (ks. edellä 54 ja 55 kohta). On syytä huomauttaa, että nämä tiedonannot on paitsi julkaistu riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen, eivätkä ne myöskään sellaisenaan voi vaikuttaa siihen, miten yhteisöjen tuomioistuimet tulkitsevat asiaa koskevia säännöksiä, kuten liitännäisrajoituksia koskevan uuden tiedonannon 5 kohdassa nimenomaisesti painotetaan.

114 Tämän vuoksi ensimmäinen prosessinedellytysten puuttumista koskeva väite on hylättävä.

Väite prosessinedellytysten puuttumisesta sen vuoksi, ettei ole olemassa olevaa ja ajankohtaista tarvetta saada 10.7.2000 tehty päätös kumotuksi

115 On syytä muistuttaa, että luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostama kumoamiskanne voidaan ottaa tutkittavaksi ainoastaan sillä edellytyksellä, että kantajalla on tarve saada riitautettu toimenpide kumotuksi. Tällainen tarve on olemassa vain, jos toimenpiteen kumoamisesta itsestään aiheutuu oikeusvaikutuksia (asia T-102/96, Gencor v. komissio, tuomio 25.3.1999, Kok. 1999, s. II-753, 40 kohta).

116 Käsiteltävänä olevassa asiassa on ilmeistä, että 10.7.2000 tehty päätös on muuttanut selvästi ja kantajien etujen vastaisesti arviointia, joka koskee kantajien keskittymän yhteydessä ilmoittamia eri rajoituksia. Näin ollen ottaen huomioon edellä 109 kohdassa todettu on syytä katsoa, että 10.7.2000 tehty päätös on muuttanut kantajien oikeusasemaa ja että, toisin kuin vastaaja väittää (ks. edellä 50 kohta), tämä muutos ei riipu kansallisen tuomioistuimen mahdollisesta arvioinnista. Tämän vuoksi kantajat voivat vedota oikeussuojaintressiin, koska kantajat olisivat uudestaan 22.6.2000 tehdyn päätöksen mukaisessa edullisemmassa oikeusasemassa, jos 10.7.2000 tehty päätös kumottaisiin.

117 Tämän vuoksi on syytä hylätä myös tämä prosessinedellytysten puuttumista koskeva väite.

118 Edellä esitetyn perusteella käsiteltävänä oleva kanne otetaan tutkittavaksi.

## Aineellinen kysymys

119 Kantajat vetoavat ensisijaisesti siihen, ettei komissiolla ollut toimivaltaa tehdä 10.7.2000 tehtyä päätöstä. Toissijaisesti ne vetoavat siihen, että on rikottu ensinnäkin oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja saavutettujen oikeuksien kunnioittamisen periaatteita ja toiseksi perusteluvelvollisuutta ja kolmanneksi puolustautumisoikeuksia. Vielä toissijaisemmin kantajat väittävät, että komissio on tehnyt virheitä arvioidessaan niitä rajoituksia, joiden keskittymän osapuolet ovat ilmoittaneet keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi, ja että riidanalaisessa päätöksessä on selvä arviointivirhe.

### *Kanneperuste, jonka mukaan komissio ei ollut toimivaltainen tekemään 10.7.2000 tehtyä päätöstä*

#### Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

120 Kantajien mukaan komissio oli kahdesta syystä selvästi vailla toimivaltaa tehdä riidanalainen päätös.

121 Ensinnäkin kantajat huomauttavat, että 10.7.2000 tehty päätös on allekirjoitettu ja se on annettu tiedoksi asianosaisille yli kaksi viikkoa asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymisen jälkeen. Ottaen huomioon sen, että asetuksessa N:o 4064/89 säädettyjä määräaikoja koskevia sääntöjä on tulkittava ja sovellettava tiukasti (edellä 97 kohdassa mainittu asia Kaysersberg v. komissio, tuomion 113 kohta), kantajat katsovat, ettei komissio ollut ajallisesti toimivaltainen (ratione temporis) tekemään 10.7.2000 tehtyä päätöstä. Ne katsovat sitä paitsi, ettei komissio ollut myöskään toimivaltainen kumoamaan 22.6.2000 tekemäänsä päätöstä, koska asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti tehty päätös voidaan kumota ainoastaan mainitun asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa säädetyissä olosuhteissa, eli jos päätös perustuu virheellisiin tietoihin tai päätös on saatu aikaan vilpillisesti tai jos keskittymään osallistuvat yritykset laiminlyövät päätökseen liittyvän velvoitteen noudattamisen. Kantajat korostavat, ettei tätä säännöstä voida soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa ja ettei komissio ole edes vedonnut siihen riidanalaisessa päätöksessä.

122 Toiseksi kantajat esittävät, että hyväksymällä 22.6.2000 tehdyn päätöksensä, joka on annettu samana päivänä tiedoksi keskittymän osapuolille, komissio on saattanut menettelyn päätökseen ja se on käyttänyt asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaan perustuvan toimivaltansa kokonaan. Siten kantajien mukaan komissio ei ollut enää toimivaltainen tekemään riidanlaista päätöstä samaan oikeusperustaan nojautuen.

123 Vastaaja on kiistänyt tämän kanneperusteen kaksi osaa viittaamalla ensisijaisesti väitteisiinsä, joiden mukaan sen liitännäisrajoituksista antamalta "lausunnolta puuttuvat sitovat oikeusvaikutukset". Toissijaisesti vastaaja katsoo, että joka tapauksessa se oli toimivaltainen kumoamaan 22.6.2000 tehdyn päätöksen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

124 Ensiksi on selvitettävä riidanalaisen päätöksen oikeudellinen luonne.

125 Asianosaisten kesken on riidatonta, että vaikka komissio on perustellut kyseisen päätöksen tekemistä tarpeella tehdä "tekstiä koskevia muutoksia" 22.6.2000 tehtyyn päätökseen sitä hyväksyttäessä tehdyn käsittelyvirheen korjaamiseksi, riidanalaisella päätöksellä muutetaan huomattavasti komission 22.6.2000 tekemän päätöksen perusteluihin sisältyvää arviointia keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi ilmoitettujen rajoitusten luonteesta, kuitenkin jättämällä muuttamatta mainitun päätöksen päätösosa.

126 Koska tähän keskittymän hyväksymispäätöksen perusteluihin sisältyvään arviointiin liittyy sitova oikeusvaikutus (ks. edellä osa "tutkittavaksi ottaminen"), riidanalainen päätös on näin ollen päätös, jolla osittain ja taannehtivin vaikutuksin peruutetaan 22.6.2000 tehty päätös.

127 Tämän vuoksi kantajat eivät voi asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun määräajan perusteella pätevästi kiistää tätä päätöstä, koska tätä määräaikaa sovelletaan ainoastaan "[tämän saman asetuksen] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut[tuihin] päätöks[siin]" eikä tällaisen päätöksen peruuttamiseen taannehtivin vaikutuksin.

128 Seuraavaksi on syytä arvioida, oliko komissio toimivaltainen tekemään tämän päätöksen, jolla osittain ja taannehtivin vaikutuksin peruutetaan 22.6.2000 tehty päätös.

129 Tältä osin kantajat huomauttavat perustellusti, että asetuksessa N:o 4064/89 säädetään mahdollisuudesta kumota mainitun asetuksen 6 artiklan 1 kohdan nojalla tehty päätös ainoastaan, jos päätös perustuu virheellisiin tietoihin tai jos päätös on saatu aikaan vilpillisesti tai keskittymään osallistuvat yritykset laiminlyövät päätökseen liittyvän velvoitteen noudattamisen (asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 3 kohta). On selvää, ettei käsiteltävänä olevassa asiassa ole kyse mistään tällaisesta tapauksesta.

130 On kuitenkin tärkeätä korostaa, että asetuksella N:o 4064/89 annetaan komissiolle toimivalta tehdä yleisesti päätöksiä, jotka koskevat yhteisön laajuisia keskittymiä ja erityisesti niitä, joilla nämä keskittymät hyväksytään yhteismarkkinoille soveltuviksi. Näin ollen komissio on abstraktisti tarkasteltuna toimivaltainen tekemään riidanalaisen päätöksen sellaisen yleisen oikeusperiaatteen nojalla, jonka mukaan tietyn säädöksen tai päätöksen hyväksymiseen toimivaltainen elin on pääsääntöisesti toimivaltainen kumoamaan sen tai muuttamaan sitä hyväksymällä vastakkaisen toimen (actus contrarius), ellei nimenomaisella säännöksellä anneta tätä toimivaltaa toiselle elimelle.

131 Tähän päätelmään eivät vaikuta ne väitteet, joihin kantajat vetoavat ja joilla pyritään pääasiallisesti osoittamaan, ettei komissio ole noudattanut niitä vaatimuksia, jotka on vakiintuneessa oikeuskäytännössä asetettu yhteisön säädöksen tai päätöksen peruuttamiselle taannehtivin vaikutuksin, koska ne koskevat tosiasiassa sitä, onko komissio käyttänyt tätä toimivaltaansa oikein käsiteltävänä olevassa asiassa. Tämän kysymyksen arviointi liittyy kuitenkin kantajien toiseen kanneperusteeseen.

132 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

*Kanneperuste, joka koskee oikeusvarmuutta, perusteltua luottamusta ja saavutettujen oikeuksien kunnioittamista koskevien periaatteiden noudattamatta jättämistä*

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

133 Kantajat väittävät, että muuttaessaan 22.6.2000 tehtyä päätöstä 10.7.2000 tehdyllä päätöksellä komissio ei ole noudattanut niitä vaatimuksia, jotka on vakiintuneessa oikeuskäytännössä asetettu yhteisön säädöksen tai päätöksen peruuttamiselle taannehtivin vaikutuksin (asia C-90/95 P, de Compte v. parlamentti, tuomio 17.4.1997, Kok. 1997, s. I-1999). Tämän vuoksi kantajien mukaan riidanalaisella päätöksellä on rikottu oikeusvarmuutta, perusteltua luottamusta ja saavutettujen oikeuksien kunnioittamista koskevia periaatteita.

134 Tässä yhteydessä kantajat muistuttavat erityisesti, että 22.6.2000 tehty päätös on hyväksytty asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun määräajan viimeisenä päivänä ja että ne saivat vasta 7.7.2000 eli kaksi viikkoa 22.6.2000 tehdyn päätöksen tiedoksi antamisen jälkeen tietää epävirallisesti ja sattumalta, että komissio valmisteli ilmoitettua keskittymää koskevaa uutta päätöstä. Kantajien mukaan ne eivät kuitenkaan voineet eikä niiden pitänyt ymmärtää 22.6.2000 tehdyn päätöksen muodon eikä asiasisällön eikä niiden tietojen perusteella, jotka komission yksiköt olivat antaneet hallinnollisen menettelyn aikana, ettei tämä päätös ollut lopullinen toisinto ja että sitä muutettaisiin.

135 Vastaaja myöntää, että pääsääntöisesti säädöksen tai päätöksen muutoksella tai sen kumoamisella voidaan rikkoa oikeusvarmuuden periaatetta. Tämän periaatteen kunnioittamista koskeva kantajien etu on kuitenkin tasapainotettava ensinnäkin riidanalaisen päätöksen tekemisellä tavoitellun päämäärän ja toiseksi sen perustellun luottamuksen kanssa, joka niillä, joita asia koskee, on hallinnon toiminnan perusteella.

136 Vastaaja huomauttaa, että riidanalaisen päätöksen tekemisellä pyrittiin noudattamaan hallintopäätösten laillisuuden periaatetta, jonka mukaisesti lainvastainen hallinnollinen toimi on kumottava. Se muistuttaa, että 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä oli asiakysymystä koskevia virheitä siltä osin, kuin kyse oli niiden rajoitusten arvioinnista, joiden oli ilmoitettu olevan keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviä ja niiden kannalta välttämättömiä. Vastaajan mukaan sen oli korjattava nämä virheet liitännäisrajoituksia koskevan johdonmukaisen doktriinin luomiseksi yleisen edun mukaisesti. Se korostaa, että taloudelliset toimijat ja niiden lakimiehet seuraavat arviointeja, jotka se tekee keskittymiä koskevissa päätöksissään. Sen mukaan oli olennaista, ettei jätetty voimaan sitä epäilystä, joka aiheutui 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä ja edellä 15 kohdassa mainitussa päätöksessä 1999/242 olevan arvioinnin välisestä ristiriidasta, koska näissä kahdessa asiassa oli kyse toisiaan vastaavista rajoituksista. Näin ollen vastaajan mukaan oli tarpeen muuttaa näistä rajoituksista 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä esitettyä arviointia korvaamalla se tulkinnalla, joka oli kiistattomampi, sillä se oli enemmän komission päätös- ja oikeuskäytännön mukainen, ja näin menetellen asettaa yleinen etu kantajien edun edelle.

137 Vastaaja katsoo myös, että se on tehnyt 10.7.2000 tehdyn päätöksen kohtuullisessa määräajassa. Lisäksi viittaamalla väitteisiinsä, jotka koskevat sen rajoituksista antaman "lausunnon" sitovan oikeusvaikutuksen puuttumista, se katsoo, että sen arvioinnilla ei ole tältä osin annettu mitään laillisuustaetta ja että näin ollen sen muutoksella ei voitu rikkoa kantajien perusteltua luottamusta. Joka tapauksessa vastaaja korostaa, että 22.6.2000 tehdyn päätöksen perusteluissa oli virke, jonka ei selvästi olisi pitänyt sisältyä lopulliseen toisintoon. Tällä hakasulkeissa olevalla virkkeellä kyseisen päätöksen laatimisesta vastuussa ollut henkilö oli maininnut, että toista sanamuotoa olisi voitu käyttää valitun sanamuodon sijasta, osoittaen näin työtoverilleen, että perusteluja oli mahdollista muuttaa tältä osin. Vastaaja korostaa, että nähdessään tämän virkkeen kantajien olisi pitänyt ymmärtää, että tämä päätös oli annettu niille tiedoksi virheellisesti.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

138 Koska perustamissopimuksessa ja soveltuvassa johdetussa oikeudessa ei ole erityisiä määräyksiä eikä säännöksiä asiasta, yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat johtaneet yhteisön oikeuden yleisistä oikeusperiaatteista perusteita, joiden nojalla yhteisön toimielimet voivat peruuttaa taannehtivin vaikutuksin asianomaiselle myönteisen hallintopäätöksen.

139 Tältä osin on muistutettava, että yleisesti sellaisen lainmukaisen hallintopäätöksen taannehtiva peruuttaminen, jolla myönnetään subjektiivisia oikeuksia tai vastaavia etuja, on yleisten oikeusperiaatteiden vastainen (yhdistetyt asiat 7/56 ja 3/57—7/57, Algera ym. v. EHTY:n yhteinen edustajakokous, tuomio 12.7.1957, Kok. 1957, s. 81, s. 115; asia 159/82, Verli-Wallace v. komissio, tuomio 22.9.1983, Kok. 1983, s. 2711, 8 kohta; asia T-123/89, Chomel v. komissio, tuomio 27.3.1990, Kok. 1990, s. II-131, 34 kohta ja asia T-197/99, Gooch v. komissio, tuomio 5.12.2000, Kok. H. 2000, s. I-A-271 ja II-1247, 53 kohta).

140 Lisäksi vaikka lainvastaisten hallintopäätösten peruuttaminen taannehtivin vaikutuksin taas onkin hyväksyttävä, siihen on kuitenkin sovellettava erittäin tiukkoja edellytyksiä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan lainvastaisen hallintopäätöksen peruuttaminen on sallittua, jos se tehdään kohtuullisen ajan kuluessa ja jos päätöksen tehnyt toimielin ottaa riittävästi huomioon päätöksen sellaisen vastaanottajan perustellun luottamuksen, joka on voinut luottaa toimen lainmukaisuuteen (edellä 139 kohdassa mainittu asia Cour Algera ym. v. yhteinen edustajakokous; asia 54/77, Herpels v. komissio, tuomio 9.3.1978, Kok. 1978, s. 585, 38 kohta; asia 14/81, Alpha Steel v. komissio, tuomio 3.3.1982, Kok. 1982, s. 749, 10 kohta; asia 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo v. komissio, tuomio 26.2.1987, Kok. 1987, s. 1005, Kok. Ep. IX, s. 29, 12 kohta; edellä 133 kohdassa mainittu asia de Compte v. parlamentti, tuomion 35 kohta; yhdistetyt asiat T-90/91 ja T-62/92, de Compte v. parlamentti, tuomio 26.1.1995, Kok. H. 1995, s. I-A-1 ja II-1, 37 kohta ja edellä 139 kohdassa mainittu asia Gooch v. komissio, tuomion 53 kohta).

141 Todistustaakka peruutetun toimen lainvastaisuudesta on katsottu kuuluvan sen hyväksyneelle toimielimelle (edellä 139 kohdassa mainittu asia Gooch v. komissio, tuomion 53 kohta). Samoin on syytä katsoa, että tämän toimielimen on osoitettava toimen taannehtivaa peruuttamista koskevien muiden edellytysten täyttyvän.

142 Käsiteltävänä olevan asian osalta on muistutettava ensin, että 22.6.2000 tehdyllä päätöksellä kantajille myönnettiin subjektiivisia oikeuksia, koska sen lisäksi, että komissio toteaa siinä keskittymän olevan yhteismarkkinoille soveltuva, kyseisen päätöksen oikeusvaikutuksena on että keskittymän toteuttamiseen suoraan liittyviksi ja sen kannalta välttämättömiksi ilmoitetut rajoitukset hyväksytään päätöksen perusteluissa mainituilta osin.

143 Tämän jälkeen on todettava, ettei komissio 10.7.2000 tekemässään päätöksessä eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämissään väitteissä ole pyrkinyt osoittamaan, että 22.6.2000 tehty päätös olisi lainvastainen.

144 Vastaaja on 10.7.2000 tekemässään päätöksessä ainoastaan ilmoittanut kantajille, että "22.6.2000 tehdyn päätöksen — — teksti, joka on annettu [kantajille] tiedoksi, on virheellinen". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vastaaja on ainoastaan väittänyt, että 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä oli "asiakysymystä koskevia virheitä", jotka oli korjattava liitännäisiä rajoituksia koskevan johdonmukaisen doktriinin luomiseksi (ks. vastaavasti myös edellä 16 kohdassa mainittu 31.7.2000 päivätty Schaubin kirje). Pyrkimättä osoittamaan, että tulkinta, jonka se on antanut riidanalaisessa säännöksessä tarkoitetuista liitännäisistä rajoituksia, oli lainvastainen, vastaaja väittää, että 10.7.2000 tehdyssä päätöksessä vahvistettu tulkinta oli "kiistattomampi, koska se oli enemmän komission päätöskäytännön ja oikeuskäytännön mukainen".

145 Näin ollen koska vastaaja ei ole osoittanut riidanalaisella päätöksellä osittain peruutetun päätöksen lainvastaisuutta, se ei voinut peruuttaa 22.6.2000 tehtyä päätöstä pätevästi taannehtivin vaikutuksin.

146 Joka tapauksessa vaikka oletettaisiinkin, että vastaaja — jonka väitteet nojautuvat pääasiassa perusteettomana hylättyyn (ks. edellä 109 kohta) väittämään siitä, että sen liitännäisistä rajoituksista esittämät toteamukset olisivat pelkkä lausunto ja ne eivät siten voisi olla lainvastaisia — olisi kyennyt osoittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että sen 22.6.2000 tekemä päätös oli lainvastainen, se ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa noudatetun hallinnollisen menettelyn aikana täyttänyt edellä 140 kohdassa mainittuja erittäin tiukkoja edellytyksiä.

147 Siltä osin kuin kyse on kantajien perustellun luottamuksen kunnioittamisesta 22.6.2000 tehdyn päätöksen osalta, on todettava, että päätöksessä ei ole mitään seikkaa, joka osoittaisi, ettei kyseinen päätös vastannut päätöstä, joka komission oli tarkoitus tehdä, ja että se olisi annettu kantajille tiedoksi vain päätöksen hyväksymismenettelyssä tapahtuneen käsittelyvirheen vuoksi. Pelkästään sen vuoksi, että päätöksen perusteluissa oli virke, johon kantaja viittaa (ks. edellä 137 kohta), päätöksessä ei ole niin vakavaa virhettä, että ne, joille päätös oli osoitettu, eivät ilmeisesti olisi voineet luottaa sen laillisuuteen. Nimittäin vaikka on selvää, että tämän lauseen ei ollut tarkoitus sisältyä tämän päätöksen lopulliseen toisintoon, kantajat saattoivat silti, koska ei ollut muutakaan näyttöä siitä, ettei 22.6.2000 tehty päätös olisi toimivaltaisen elimen tahdon mukainen, kohtuudella olettaa kyseessä olevan pelkän laatimisvirheen, jolla ei ollut vaikutusta kyseisen päätöksen laillisuuteen, erityisesti sen vuoksi, että sovellettiin sellaista menettelyä kuin asetuksessa N:o 4064/89 säädetty menettely, jolle on ominaista erittäin tiukat määräajat.

148 Vastaaja ei voi myöskään perustellusti vedota tässä yhteydessä siihen, ettei 22.6.2000 tehty päätös olisi sopusoinnussa sen aikaisemman päätöskäytännön

kanssa. Nimittäin vaikka oletettaisiinkin, että 22.6.2000 tehty päätös olisi lainvastainen sen vuoksi, että se väitetyllä tavalla ei ole sopusoinnussa vastaajan aikaisemman päätöskäytännön kanssa, tämä seikka ei ollut missään tapauksessa niin ilmeinen, että päätökseen tutustuessaan kantajien olisi pitänyt välttämättä epäillä sitä. Näin on pääteltävä senkin vuoksi, kuten kantajat ovat väittäneet suullisessa käsittelyssä vastaajan sitä kiistämättä, että komission toimivaltaiset yksiköt eivät ole missään hallinnollisen menettelyn vaiheessa ennen keskittymän ilmoittamista tai sen jälkeen maininneet kantajien asianajajille mitään sellaista, mistä olisi ilmennyt, että ne aikoivat ehdottaa sellaisen päätöksen tekemistä, johon sisältyisi 22.6.2000 tehtyyn päätökseen loppujen lopuksi sisältyneeseen arviointiin nähden selvästi erilainen arviointi.

149 Näin ollen 22.6.2000 tehdyllä päätöksellä oli kaikki sellaisen päätöksen ominaisuudet, jossa ei ole mitään virhettä, jonka pitäisi herättää kantajissa — huolellisina taloudellisina toimijoina — epäilys sen laillisuudesta.

150 Näin ollen vastaaja ei voi pätevästi vedota tarpeeseen säilyttää liitännäisrajoituksia koskevan "doktriinin" johdonmukaisuus peruuttaakseen taannehtivin vaikutuksin päätöksen, jolla annetaan subjektiivisia oikeuksia niille, joita asia koskee, vaikka se onkin syntynyt käsittelyvirheen seurauksena.

151 Tämän vuoksi ja ilman tarvetta tutkia, onko 10.7.2000 tehty päätös tehty kohtuullisessa määräajassa, on syytä päätellä, että komissio ei ole täyttänyt moitteettomasti velvollisuuttaan kunnioittaa 22.6.2000 tehtyyn päätökseen mahdollisesti kohdistunutta kantajien perusteltua luottamusta.

152 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hyväksyttävä.

*Perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kanneperuste*

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

153 Kantajien mukaan 10.7.2000 tehtyä päätöstä ei ole riittävästi perusteltu oikeussäännöksin. Koska kyseinen päätös on kantajien mukaan 22.6.2000 tehtyyn päätökseen nähden merkittävä ja kantajille haitallinen kannan muutos liitännäisrajoitusten osalta, sitä olisi oikeuskäytännön mukaisesti (asia T-241/97, Stork Amsterdam v. komissio, tuomio 17.2.2000, Kok. 2000, s. II-309) pitänyt perustella nimenomaan ja erityisen täsmällisesti.

154 Vastaaja esittää vastaväitteenä riidanalaisesta päätöksestä ilmenevän selvästi, että kyse on 22.6.2000 tehdyn päätöksen muuttamisesta, joka oli perusteltu asiakirjojen kulkuun toimielimessä liittyvän aineellisen virheen vuoksi. Kantajat vetoavat vastaajan mukaan virheellisesti edellä 153 kohdassa mainitussa asiassa Stork Amsterdam vastaan komissio annettuun tuomioon, sillä mainitussa asiassa ei ollut kyse, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, hallinnollisen virheen korjaamisesta. Lisäksi vastaaja korostaa, että se on selittänyt laajasti riidanalaisen päätöksen perusteluosassa ne syyt, joiden vuoksi sen rajoituksia koskeva arviointi oli perusteltu. Verrattaessa 22.6. ja 10.7.2000 tehtyjä päätöksiä voidaan vas-

taajan mukaan helposti ymmärtää syyt, joiden vuoksi komissio oli katsonut, että alun perin tehty luonnehdinta oli virheellinen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

155 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta ja niistä olosuhteista, joissa se on tehty. Perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimielimen perustelut toisaalta niin, että ne, joille päätös on osoitettu, saavat riittävästi tietoja voidakseen arvioida, onko päätös perusteltu vai onko siinä virheitä, joiden vuoksi päätöksen pätevyys voidaan riitauttaa, ja toisaalta niin, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat tutkia päätöksen laillisuuden (edellä 67 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat SCK ja FNK v. komissio, tuomion 226 kohta, ja edellä 153 kohdassa mainittu asia Stork Amsterdam v. komissio, tuomion 73 kohta).

156 Käsiteltävänä olevassa asiassa on ensiksi syytä todeta, että 10.7.2000 tehdyn päätöksen johdanto-osassa komissio on maininnut, että "käsittelyvirheen vuoksi 22.6.2000 tehdyn päätöksen — — teksti on virheellinen" ja että tämän vuoksi se on päättänyt tehdä päätökseen sen "tekstiä koskevia muutoksia". Toiseksi komissio on selittänyt 10.7.2000 tehdyn päätöksensä perusteluissa yksityiskohtaisesti syyt, joiden vuoksi se on katsonut, että niitä eri rajoituksia, joiden liitännäisen luonteen se oli hyväksynyt 22.6.2000 tehdyssä päätöksessä, ei voitu pitää ilmoitettuun keskittymään nähden liitännäisinä.

157 Näiden seikkojen vuoksi ei kuitenkaan voida päätellä, että 10.7.2000 tehdyssä päätöksessä ilmaistaisiin selvästi ja yksiselitteisesti sen perustana olevat toimielimen perustelut.

158 Komissio ei nimittäin ole 10.7.2000 tehdyn päätöksen missään kohdassa maininnut, että tehdyt muutokset eivät komission mukaan merkitsisi mitään muutosta kantajien oikeusasemaan ja että sen liitännäisiä rajoituksia koskevat toteamukset olivat pelkkiä sitomattomia lausuntoja. Tällaiset perustelut olisivat kuitenkin olleet tarpeen, jotta ne, joille päätös oli osoitettu, olisivat saaneet riittävästi tietoja siitä, oliko päätös yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet (ks. edellä 139 ja 140 kohta) huomioon ottaen perusteltu vai oliko siinä mahdollisesti virhe, jonka perusteella sen pätevyys voitiin riitauttaa.

159 Edellä esitetystä seuraa, että perusteluvelvollisuuden rikkomista koskeva kanneperuste on myös perusteltu.

160 Näin ollen ilman, että on tarpeen ratkaista kantajien esittämät muut kanneperusteet, on syytä kumota 10.7.2000 tehty päätös.

## Oikeudenkäyntikulut

161 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska vastaaja on hävinnyt asian ja koska kantajat ovat vaatineet sitä korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vastaaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Komission 10.7.2000 tekemä päätös, jolla muutetaan 22.6.2000 tehtyä komission päätöstä, jossa todettiin yrityskeskittymäjärjestelyt yhteismarkkinoille soveltuviksi ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaisiksi (asiat COMP/JV40 — Canal+/Lagardère ja COMP/JV47 — Canal+/Lagardère/Liberty Media), kumotaan.**

2) **Vastaaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Jaeger García-Valdecasas Lenaerts

Lindh Azizi

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä marraskuuta 2002.

H. Jung K. Lenaerts

kirjaaja laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat ..... II-4830
Oikeudenkäyntimenettely ..... II-4836
Asianosaisten vaatimukset ..... II-4838
Tutkittavaksi ottaminen ..... II-4839
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II-4839
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II-4849
Väite prosessinedellytysten puuttumisesta sen vuoksi, että kannekelpoinen toimi puuttuu ..... II-4849
— Johdanto ..... II-4849
— Asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisen alakohdan tulkinta ..... II-4852
— Soveltaminen käsiteltävänä olevassa asiassa ..... II-4863
Väite prosessinedellytysten puuttumisesta sen vuoksi, ettei ole olemassa olevaa ja ajankohtaista tarvetta saada 10.7.2000 tehty päätös kumotuksi ..... II-4865
Aineellinen kysymys ..... II-4866
Kanneperuste, jonka mukaan komissio ei ollut toimivaltainen tekemään 10.7.2000 tehtyä päätöstä ..... II-4866
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II-4866
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II-4868
Kanneperuste, joka koskee oikeusvarmuutta, perusteltua luottamusta ja saavutettujen oikeuksien kunnioittamista koskevien periaatteiden noudattamatta jättämistä ..... II-4870
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II-4870
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II-4872
Perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kanneperuste ..... II-4876
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II-4876
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II-4877
Oikeudenkäyntikulut ..... II-4878